

Neparametarski testovi: Hi-kvadrat test

PREDAVANJE BR.6

Uvod

- P6: Testiranje pretpostavke o raspodjeli vjerovatnoća kategoričke varijable
- P7: Analiza dvodimenzionalnih kontigencijskih tabela

Uvod

- Kategorička varijabla – koja sadrži određeni broj iscrpnih i uzajamno isključivih kategorija
- Iscrpnost: mora biti moguće da svakog člana svrstamo u neku od kategorija
- Isključivost: određeni član populacije može pripadati samo jednoj kategoriji
- Primjeri kategoričkih varijabli: bračni status, pol, obrazovanje itd.

Uvod

- Empirijska raspodjela kategorične varijable - učestalost pojedinih kategorija varijable na uzorku.
- Raspodjela vjerovatnoća kategorične varijable - vjerovatnoće pojedinih kategorija varijable u populaciji.
- Vjerovatnoće kategorija u populaciji (π) - ocijenjene proporcijom (p) date kategorije na slučajnom uzorku.

Uvod

- Razlike između aritmetičkih sredina – kvantitativni brojni podaci koji su normalno raspoređeni
- Ako su varijable kategoričke i podaci izraženi u frekvencijama, ili ako distribucija odstupa od normalne – hi kvadrat test
- Upotreba: ako želimo da utvrdimo da li neke dobijene (opažene) frekvencije odstupaju od očekivanih frekvencija pod određenom hipotezom

χ^2 test

$$\chi^2 = \sum \frac{(f_0 - f_t)^2}{f_t}$$

- f_0 – opažene frekvencije
- f_t – očekivane (teorijske) frekvencije
- Testovi zasnovani na hi-kvadrat rasporedu obuhvataju niz problema koji se mogu odnositi na modalitete jednog ili više obilježja.
- Najčešće korišćeni: testovi oblika rasporeda i testovi nezavisnosti obilježja

TEST RASPODELE – χ^2

- Nulta hipoteza: Raspodjela vjerovatnoća kategoričke varijable u populaciji ima određenu strukturu.
  - Struktura vjerovatnoća može biti različita: uniformna (podjednaka vjerovatnoća svih kategorija) ili neka druga.
- Nulta hipoteza, ako se pretpostavlja da je raspodjela vjerovatnoća uniformna: $\pi_1 = \pi_2 = \dots \pi_g$
- Nulta hipoteza za varijablu sa tri kategorije bi mogla glasiti i: $\pi_1 = 0.2$; $\pi_2 = 0.6$; $\pi_3 = 0.2$.

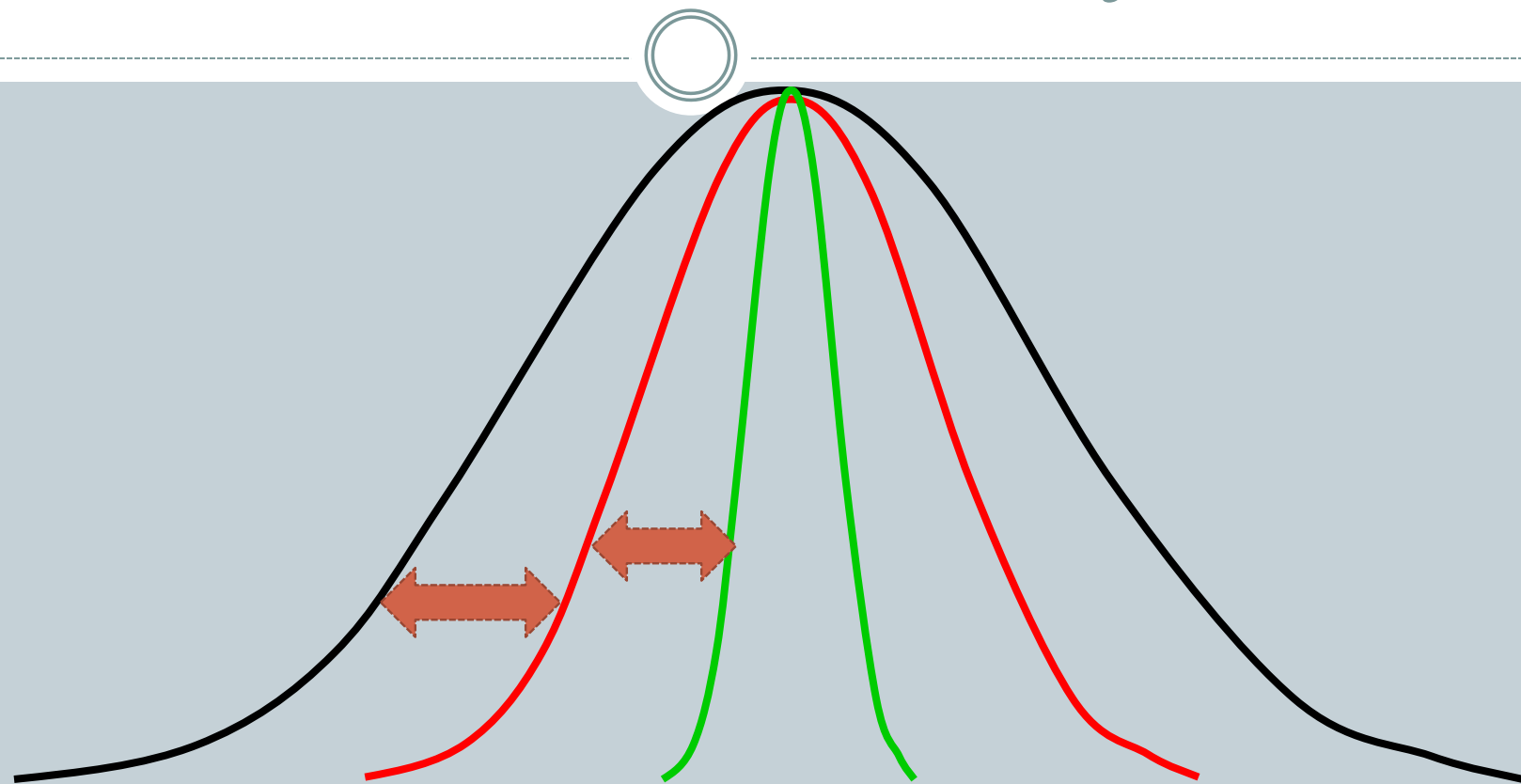
$$\chi^2$$

- Ho: nema razlika između empirijskih i teorijskih frekvenci
- Ako teorijske frekvence = uniformna distribucija
  - Ho: distribucija empirijskih frekvenci je uniformna
- Ako $p > 0.05$ – ne odbacujemo Ho
  - Distribucija empirijskih frekvenci jeste uniformna
  - Svi odgovori ljekara podjednako zastupljeni!
- **NE MORA DISTRIBUCIJA BITI UNIFORMNA!**
- χ^2 – test bilo koje distribucije
  - Npr. normalne!

Normalnost distribucije

- Hi kvadrat test (χ^2)
- Kolmogorov Smirnov test – ne moramo da poznajemo teorijsku distribuciju

Primjer hi-kvadrat testa na jednom uzorku

1. Skup od 48 ljekara iznio je mišljenje o tome da li treba davati analgetike ženama na porođaju. Dobijeni su odgovori dati u sljedećoj tabeli. Da li odgovori pokazuju neko značajno odstupanje od onoga što bismo očekivali kad bi odgovori bili dati “nasumice”, tj. sasvim slučajno?

Nulta hipoteza: Nema razlike između dobijenih odgovora.

Kad bi odgovori bili dati slučajno, svaki bi imao jednaku vjerovatnoću, pa bi očekivali da se svaki odgovor pojavi isti broj puta.

	Da	Ne znam	Ne	Ukupno
Opažene frekvencije	26	12	10	48
Teorijske frekvencije	16	16	16	48

Primjer hi-kvadrat testa na jednom uzorku

fo	ft	fo-ft	(fo-ft)^2	(fo-ft)^2/ft
26	16	10	100	6.25
12	16	-4	16	1
10	16	-6	36	2.25

hi-kvadrat

9.5

	Observed N	Expected N	Residual
1	26	16.0	10.0
2	12	16.0	-4.0
3	10	16.0	-6.0
Total	48		

	VAR00001
Chi-Square	9.500 ^a
df	2
Asymp. Sig.	.009

a. 0 cells (0.0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 16.0.

- Primijetimo: kad ne bi postojala nikakva razlika između opaženih i teorijskih frekvencija, hi-kvadrat bi bio jedna nuli
- Tablica graničnih vrijednosti hi-kvadrat raspodjele data je u tabeli H u Dodatku knjige.
- granična vrijednosti χ^2 uz 2 stepena slobode (N-1) uz rizik greške 5% - 5.991. Dakle odbacujemo nultu hipotezu.
- SPSS: Analyze/Nonparametric Tests/Legacy Dialogs/Chi-square test

Primjer hi-kvadrat testa na jednom uzorku

2. Pretpostavimo da je uzet slučajan uzorak od 2400 lica iz skupa od 960.000 nezaposlenih. Na nivou značajnosti 5%, da li se raspored nezaposlenih lica po školskoj spremi razlikuje od očekivanog (uniformnog) samo u granicama slučajnosti, odnosno, mogu li se ovih 2400 nezaposlenih lica smatrati kao uzorak iz skupa u kome su sva 4 modaliteta podjednako zastupljena.

Struktura nezaposlenih prema školskoj spremi data je u sljedećoj tabeli:

Školska sprema	Broj nezaposlenih
Visoka	560
Viša	570
Srednja	660
Niža	610
	2400

Primjer hi-kvadrat testa na jednom uzorku

Školska sprema	Broj nezaposlenih		$f_o - f_t$	$(f_o - f_t)^2$	$(f_o - f_t)^2 / f_t$
	f_o	f_t			
Visoka	560	600	-40	1600	2.67
Viša	570	600	-30	900	1.50
Srednja	660	600	60	3600	6.00
Niža	610	600	10	100	0.17
	2400	2400			10.33

	Observed N	Expected N	Residual
1.00	560	600.0	-40.0
2.00	570	600.0	-30.0
3.00	660	600.0	60.0
4.00	610	600.0	10.0
Total	2400		

	Sprema
Chi-Square	10.333 ^a
df	3
Asymp. Sig.	.016

a. 0 cells (0.0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 600.0.

Za vježbu

1. Uz pomoć testa psihomotorike testirano je 200 ljudi. Test je takve prirode da daje samo tri kategorije rezultata: A – slab, B – prosječan i C – dobar. Rezultati su pokazali da 40 ispitanih pokazuje slabe psihomotoričke sposobnosti, 110 prosječne, a 50 dobre. Odstupa li taj rezultat značajno od rezultata koje bismo očekivali da svojstvo normalno raspoređeno među ispitanicima?

	Observed N	Expected N	Residual
1	40	50.0	-10.0
2	110	100.0	10.0
3	50	50.0	.0
Total	200		

Test Statistics

	Psihomotorik a
Chi-Square	3.000 ^a
df	2
Asymp. Sig.	.223

a. 0 cells (0.0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 50.0.

Za vježbu

2. Jedan profesor Statistike tvrdio je da među njegovih 50 studenata tridesetorica moraju pasti, da je 15 prosječnih, a 5 vrlo dobrih. Odstupa li takva raspodjela statistički značajno od onoga što bismo mogli očekivati pod vidom normalne raspodjele, tj. da li je 50% učenika u srednjoj kategoriji?

uspješnost_studenata			
	Observed N	Expected N	Residual
pali	30	12.5	17.5
prosječni	15	25.0	-10.0
vrlo dobri	5	12.5	-7.5
Total	50		

Test Statistics	
	uspješnost_s tudenata
Chi-Square	33.000 ^a
df	2
Asymp. Sig.	.000

a. 0 cells (0.0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 12.5.